

Голас Радзімы

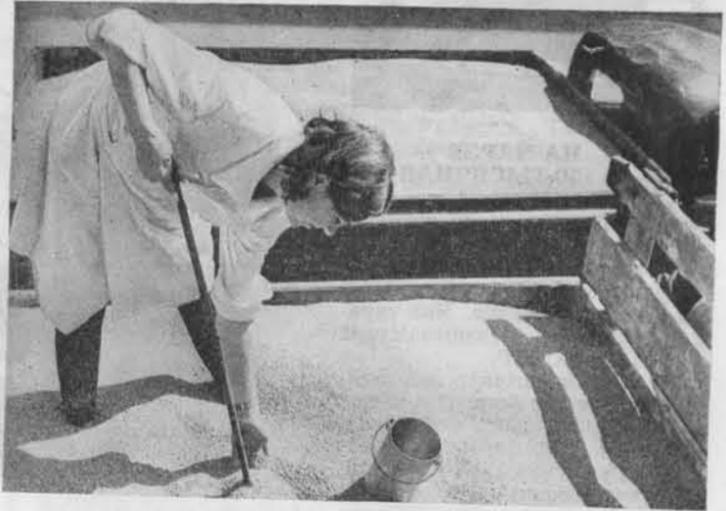
№ 33 (1244)

ЖНІВЕНЬ 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

УРАДЗІЛА Ў ПОЛІ ЖЫТА

Наступіў гарачы месяц жнівень... Стаіць спякота. Самы разгар жніва.

З раніцы да позняга вечара ў вёсках пуста. Рэдка дзе ўбачыш можа толькі старога, які выйшаў з хаты і пад густым клёнам прысеў на ўслончыку. Але і ён не доўга адпачывае ў цяньку. Пасядзеўшы крыху, ён здымае акуляр, адкладвае ўбок газету і накіроўваецца ў канец вёскі. Там, у полі, жнуць. Туды з рання адправіліся ўсе, туды пабеглі нават дзеці.

Яшчэ на досвітку мірную вясковую цішыню парушылі матацыклі—гэта камбайнеры паехалі да сваіх камбайнаў. Там яны агледзелі і асядлалі пашухмяныя машыны, павялі іх, слухмяныя караблі, насустрач хвалям жытнёвага мора. Тут, глядзіш, замітусіліся грузавікі, адвозячы зерне, там пачалі расці сцірты залацістай самошы, а там вунь механізатары ўзяліся за льноцерабілку, сілаварэзкі... Работа кіпіць! Сонца фарбуе ў бронзавы колер рукі і твары. Над полем вісіць густая гарачыня.

О, наша цяперашняе жніво зусім не падобна на даўняе!

Даўней, бывала, у поле з сярпамі выходзілі жанкі. Сярпы зіхалі на сонцы, сярпы нібыта гулялі, бо шмат весялоці і спрыту ў прыгожых і працавітых жаночых руках. Спяшаліся, завіхаліся сялянкі. Прыпыніцца, разгнучы стомленыя спіны, папуюць вадзіцы са жбана, які схаваны ў ценю ля мяжы і ў якім плавае скарынка чорнага хлеба,—і зноў бяруцца за вострыя сярпы, жнуць зноў. Цяжка было... Усё—рукамі, усё—сярпом, касой, цэпам, віламі. А збажына радзіла марная: жыта—з гірсай-аладзейкай, ячмень—сажай

пабіты, пшаніца—рэдзенькая, нізкая.

Няма ўжо таго часу, назаўсёды мінуў. Сярп рэдка дзе знойдзеш, гірсу на полі не сустранеш, а цэп можа ў каго для пацехі і тырчыць яшчэ пад страхой: Ураджай не тыя...

Сёлета вунь якое добрае жыта ўрадзіла! Ды і ўся, і ўсюды харошая збажына. Зараз і ў газетах штодзень пішуць, і па радыё, і па тэлебачанню разказваюць, што цяпер намалоты лепшыя, чым летась. Напрыклад, у калгасе «Ленінскі шлях» каля Жыткавіч намалочваюць па 30 цэнтнераў жыта з гектара; у Стаўбцоўскім раёне ў калгасе «Чырвоная зорка»—таксама па 30; у калгасе «Гігант» у Міёрскім раёне—па 25, у «Дружбе» ў Зэльвенскім—па 40 цэнтнераў жыта. А ў калгасе «Перамога» пад Баранавічамі бяруць па 45 цэнтнераў пшаніцы з гектара, у калгасе імя Заслонава Докшыцкага раёна—па 50 і больш цэнтнераў ячменю... І так усюды. Відаць па ўсім, што сёлетні ўраджай будзе вышэйшы, чым летась. У мінулым годзе кожны гектар у рэспубліцы даў больш за 21 цэнтнер зерня, а зараз павінна быць... Не будзем, аднак, варажыць, пачакаем статыстычных паведамленняў пасля дажынак.

Ураджай быў бы яшчэ лепшы, каб не дажджы і навальніцы з градам. Іншы раз так ліло, так шалёна секла дажджом, што збажына клалася покатам. Палягло многа яравых і азимых. Праўда, камбайнеры пастараліся зжаць і такія ўчасткі.

А наогул, уборка гэтым летам пачалася на цэлы тыдзень раней, чым у мінулым годзе. Спачатку каля Брэста ўзяліся жаць, потым далей, далей на ўсход і поўнач, і, нарэшце, жні-

во разгарнулася каля Віцебска і Полацка. Цяпер у рэспубліцы жыта на полі амаль не застаўся, хутка будзе зжаты ячмень, выцераблены лён. Некаторыя калгасы і саўгасы справіліся са жнівом за тыдзень.

Поспех гэты тлумачыцца тым, што гаспадаркі як след падрыхтаваліся да жніва. Аграномы разам з брыгадзірамі склалі планы ўборачных работ, распісалі ўсё да найменшых дробязей: дзе і што спачатку жаць, куды каго паставіць і накіраваць, каму падбіраць салому і зерне адвозіць, колькі за работу плаціць. Увогуле, уборка была загадзя так спланаваана, як плануецца палкавымі штабамі баявыя аперацыі ў час наступлення. Па праўдзе скажаць, жніво і з'яўляецца паспяховым наступленнем беларускіх сялян, у выніку якога яны спраўляюцца з такімі стратэгічнымі заданнямі па павышэнню дабрабыту народу, якія распрацаваў XXIV з'езд КПСС.

Сёлета яно вызначаецца высокай арганізаванасцю. З-пад камбайнаў зерне вязуць на ачыстку, потым—на продаж дзяржаве і ў калгасныя сірны. Адрозна скірдуецца салома, вядзецца лущэнне іржышча. У гэты час спецыяльныя брыгады сіласуюць кармы для жывёлы, рыхтуюцца да сябы азимых. І на ўсіх работах затрачваюцца не мускульная сіла людзей, а комплекс самых разнастайных машын і аграгатаў. Правільна гаварыў намеснік міністра сельскай гаспадаркі БССР Уладзімір Самсонаў, выступаючы гэтымі днямі па тэлебачанню, што ў сельскую гаспадарку Беларусі прыйшоў навукова-тэхнічны прагрэс. Справядліваць яго слоў выдатна зразумелі тыя нашы землякі, якія ў час турсыцкіх паездак па роднаму

краю наведвалі калгасы і бачылі іх тэхнічнае ўзбраенне.

На жніве шырыцца саборніцтва. Саборнічаюць, напрыклад, камбайнеры: хто больш, лепш і хутчэй будзе жаць жыта ці яравыя на адпаведнай плошчы. У калгасах і ў раённых цэнтрах пільна сочаць за іх поспехамі, адзначаюць і ўзнагароджваюць пераможцаў, славаць самых здольных і працавітых. Газеты змяшчаюць партрэты перадавых людзей, нарысы пра іх працу. Ну а калі дзе здараюцца страты зерня, неахайнасць ці безгаспадарчасць, тады ўступае ў дзеянне крытыка, якая папраўляе справу.

Калісьці на ўборцы галоўнай фігурай была жанчына-жняя, зараз—механізатар. Жняя палуднавала акрайцам хлеба, калі ён быў, кавалачкам сала ці сыру, свежым агурком... Зараз механізатарам тры разы ў дзень возяць у поле гарачую страву. Гандлёвыя работнікі вя-

зуць ім з раённых цэнтраў напіткі, цыгарэты, розныя прысмакі і што толькі іх душа жадае. І няхай толькі хто паспрабуе свечасова не абслужыць, не накармаць тых, хто працуе ў полі,—бяды не абярэцца. Гэткае ў нас павага і гэткі вялікі клопат аб сялянах на ўборцы!

Жнівень—месяц такі, што прабягае хутка. Зараз скончыцца жніво, надыйдзе верасень. Голыя палі будуць навяваць лёгкі сум, неба афарбуецца ў асеннія колеры. Над рунню, над раллёй паляяць у вырай жураўлі і буслы, а брызгі пачнуць скідаць пажоўцелае лісце. Якраз у гэты харошы час у калгасах будуць святкаваць дажынку. Старшыні і сакратары партыйных арганізацый яшчэ раз скажуць добрае слова пра герояў жніва, уручаць ім узнагароды і падарункі, а ўвесь народ з радасцю даведаецца: беларускія сяляне да 50-годдзя Саюза Саветаў паднеслі роднай краіне багаты каравай.

НА ЗДЫМКАХ: камбайны на ўборцы пшаніцы ў калгасе «XXII з'езд КПСС» Маларыцкага раёна; на Мінскім млынкамбінаце лабарантка Тамара КАМЕЙША бярэ зерне для аналізу; новы элеватар у Бабруйску.

САНАТОРИЙ-ВЕТЭРАН

У пятнаццаці рэспубліканскіх здраўніцах, якія налічваюць 6 125 месцаў, штогод адпачываюць дзесяткі тысяч людзей.

Сярод параўнаўча маладых беларускіх санаторыяў і дамоў адпачынку ёсць санаторый-ветэран, які быў адкры-

ты ў 1922 годзе. Гэта Бабруйскі санаторый імя Ул. І. Леніна.

— Буйнейшая ў рэспубліцы здраўніца, — расказвае галоўны ўрач санаторыя, заслужаны ўрач Беларускай ССР Віталій Невядомскі, — мае ўсе ўмовы для лячэння

захворванняў перыферычнай нервовай сістэмы, апорна-рухальнага апарату і органаў стрававання. За год мы можам прыняць больш сямі тысяч пацыентаў. Тут ім прадастаўляецца комплекснае лячэнне. Выкарыстоўваюцца мінеральныя воды

Ідзе апошні месяц лета. У суботнія і нядзельныя дні жыхары гарадоў накіроўваюцца за горад — у зоны адпачынку, пансіянаты, турысцкія базы. Тут у іх распараджэнні лодачныя станцыі, спартыўныя пляцоўкі, добраўпарадкаваныя пляжы. Рабочыя Баранавіцкага завода жалезабетонных вырабаў маюць сваю базу адпачынку ў Ганцавіцкім раёне на беразе возера Дуброўскае. У канцы тыдня сюды выязджаюць дзесяткі людзей. **НА ЗДЫМКУ:** адзін з домаў базы.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ДРУГОЕ АДКРЫЦЦЁ ТОРФУ

Чым прыцягвае торф вучоных і інжынераў сёння — у век магутных электрастанцый і атамнай энергіі! На гэта пытанне адказвае намеснік дырэктара Інстытута торфу Акадэміі навук Беларускай ССР Несцер КАСЦЮК.

Да гэтага часу ў некаторых краінах для атрымання энергіі больш выгадна спалываць торф, чым вугаль. Напрыклад, у Ірландыі, Швецыі, Фінляндыі, Даніі. У Савецкім Саюзе ім таксама загрузваюць топкі электрастанцый, кацельняў, пецы ў дамах. Скажам, у Ленінградскай вобласці паліць торфам значна танней: вугаль жа даводзіцца везці туды здалёк — з Данецкага або Пячорскага басейнаў.

Савецкі Саюз цяпер здабывае восемдзесят мільёнаў тон торфу — больш за ўсіх у свеце. Дзевяноста пяць працэнтаў гэтай колькасці ў ССРП атрымліваюць самым прадукцыйным спосабам — фрэзерным. Рука чалавека не датыкаецца да буррай масы на ўсім шляху ад месцанараджэння, напрыклад, да электрастанцыі. Фрэзы, рухаючыся за камбайнам, рэжуць торф, ператвараюць яго ў крошку. Магутныя вентылятары падымаюць яго з зямлі і накіроўваюць у бункер. У такім выглядзе торф і адпраўляецца да спажываўцаў.

Нядаўна ў нашым інстытуце распрацаваны новы спосаб транспарціроўкі тарфяной масы. Ён укаранены на Бабруйскай цеплавой электрастанцыі, дзе па трубаправоду даўжынёй трыста пяцьдзесят метраў торф падаецца са склада проста да топкі. Паветрам крошка засмоктваецца ў трубы, там яна заадно падсушваецца і здрабняецца. Прадукцыйнасць пнеўматычнай устаноўкі — семдзесят тон торфу ў гадзіну. Гадавы эканамічны эффект — да васьмідзесяці тысяч рублёў.

У будучым пнеўматранспарт стане галоўным на многіх торфараспрацоўках.

І ўсё ж павышана цікаўнасць да торфу спецыялістаў у многіх краінах свету выклікана не яго энергетычнымі «здольнасцямі». Большасць вучоных лічыць, што прадукцыю балот з цягам часу перастаюць спалываць. Ёй знаходзяцца больш рацыянальнае прымяненне. Таму, напрыклад, у Беларусі — гэтай сапраўды тарфяной рэспубліцы — цяпер спалываюць яго ўдвая менш, чым дзесяць — пятнаццаць год назад. Менавіта тут створаны спецыяльны Інстытут торфу — адзіны ў краіне.

Цяпер у Беларусі ідзе асаваенне Палескай нізіны, якая займае больш адной трэці тэрыторыі рэспублікі. Будуюць асушвацца балоты, ствараюцца вадасховішчы, заворвацца новыя

землі, прычым у асноўным пясчаныя і супясчаныя. Адвек яны лічыліся непридатнымі. Але вось у 1951 годзе тры гектары такіх глебаў у калгасе «Шаснаццаць партызан» «заправілі» торфам, інакш кажучы, яго вывезлі на палі ў колькасці 1 200 тон і «разаслалі» слоём таўшчынёй 6—8 сантыметраў. З таго часу гэты кавалак стаў самым урадлівым у тых месцах. У калгасе «Усход» такім жа чынам апрацавалі 8 гектараў пустэчы — чыстая прыбаўка ўраджаю збожжавых склала 100 працэнтаў. Прычым тарфяным пайком абодва ўчасткі забяспечылі толькі аднойчы, а хапіла яго, ды і надалей, паводле прыкідкі вучоных, хоціць на доўга — на некалькі дзесяцігоддзяў.

Што ж адбываецца з «угнонай» торфам глебай? Узрасце яе порыстасць. Лягчэй пранікнуць у грунт вадзе і паветру. Хутчэй уздымаецца вільгаць з ніжніх слаёў. Глеба ўтрымлівае ў сабе ў два разы больш вады, чым пясак, у столькі ж павялічваецца яе здольнасць да паглынання. Угнаенні захоўваюцца ў ёй лепш, чым раней. Карацей кажучы, растуць усе паказчыкі ўрадлівасці. І пацвярджае таму — высокая ўраджайнасць: больш за сто цэнтнераў бульбы з аднаго гектара, амаль 17 цэнтнераў жыта там, дзе раней здымалі па 7.

Торфу для палёў дастаткова. На Палесці мяркуецца пабудаваць 17 вадасховішчаў і 19 рыбаводчых гаспадарак. Будзе затоплена 40 тысяч гектараў. Але перад гэтым неабходна вывезці з іх торф, які ператворыць непридатныя плошчы (больш за паўмільёна гектараў!) ва ўрадлівыя землі.

Можна выдаліць торф з дна будучых вадасховішчаў пры дапамозе вады. Струмень высокага ціску размые тарфяны слой, вада змяшаецца з буррай масай і па трубах панясе свой груз у патрэбнае месца.

Яшчэ лепш уздзейнічае на глебу торф, апрацаваны аміячнай вадой. Азот у ім становіцца больш актыўным і карысным для зямлі.

Мінчане сумесна з вучонымі Інстытута хіміі драўніны Акадэміі навук Латвійскай ССР здолелі зрабіць торф прыдатным для кармлення жывёл. З яго вылучаны бялковыя рэчывы — так званыя тарфяныя кармавыя дрожджы. У Бабруйску манціруецца доследная ўстаноўка

магутнасцю 1000 тон дражджэй у год. А раней жа каштоўны прадукт рыхтавалі з драўніны і нафты, якія даражэй за торф.

Торф аказаўся выдатнай сыравінай для вырабу горнага воску — мяккага матэрыялу, неабходнага металургам для адліўкі дэталей складанай формы. З воску атрымліваюць і некаторыя лекавыя прэпараты. Калі торф моцна нагрэць пад вялікім ціскам, ён ператворыцца ў актыўны вугаль, які ачышчае цукровыя сіропы на кандытарскіх фабрыках.

Бліжэйшы сваяк торфу — сапрапель. Гэта арганічны глей, які ўтварыўся на дне азёр у выніку распаду рэшт раслін і жывых арганізмаў. Азёры Беларусі поўны сапрапелем звыш меры. Напрыклад, 18 з 19 метраў глыбіні возера Судобль пад Мінскам — слой глею. Па сутнасці, Судобль ужо даўно — велізарная лужына, гады якой злічаны. Рыба ў ёй гіне: зімой не хапае кіслароду, выжываюць толькі некаторыя віды. Такія азёры ў Беларусі вельмі многа.

А сапрапель — каштоўнейшае рэчыва, якое ўтрымлівае азот, фосфар і калій, мікраэлементы, карысныя для глебы, і мікраарганізмы, якія забіваюць узбуджальнікаў сібійскай язвы, паратыфу, бруцэлёзу. Калі глей скормліваць жывёле, яна хутка набірае вагу. У Свярдлоўскім сельскагаспадарчым інстытуце ўстанавілі, што ў цялят, якія атрымлівалі сапрапель, лепш працуе сэрца.

У адрозненне ад торфу сапрапель не засмечаны насеннем і карэннямі раслін.

У Інстытуце торфу ўжо распрацаваны праект здабычы глею з дна возера Чырвонае — трэцяга па велічыні ў Беларусі. Землясныя снарад пагоніць сапрапелевую пульпу ў адстойнікі. Там цвёрдыя часткі асядуць, а вада, насычаная пажыўнымі рэчывамі, пойдзе на палі. На дне застаецца крошка — выдатнае ўгнаенне, атрыманае простым і танным спосабам.

Але з сапрапелем ўмеюць вырабляць і вадкае паліва, і кокс, і клей для драўнінных пліт, і нават сапрапелебетон. У Мінскім будаўнічым інстытуце глей выкарыстоўваецца пры вырабе керамічных труб для дрэнажу. Яны атрымліваюцца порыстымі, што вельмі важна.

Вывучэнне торфу працягваецца, і трэба думаць, што для яго ў народнай гаспадарцы знойдуцца новыя справы.

дзвюх мясцовых крыніц, якія маюць вельмі каштоўныя лекавыя ўласцівасці, тарфяныя і сапрапелевыя гразі. Лячэбна-дыягнастычныя кабінеты і лабараторыі аснашчаны самай сучаснай медыцынскай апаратурай. А ўсё гэта ў спалучэнні з багацейшым вопытам медыцынскага персаналу дазваляе праводзіць эфектыўнае лячэнне, аднаўляць здароўе содэн людзей. Невыпадкова наш санаторый лічыцца базавым. Ён аказвае арганізацыйна-метадычную дапамогу ўсім здраўніцам Беларусі. Іх супрацоўнікі праходзяць тут спецыялізацыю, асвойваюць найноўшыя формы і метады лячэбна-прафілактычнай работы, вывучаюць і пераймаюць наш вопыт абслугоўвання працоўных.

У першыя гады існавання гэтай здраўніцы тут вярталі здароўе партызанам і воінам — удзельнікам грамадзянскай вайны. У гады першых пяцігодкаў па пучэўках прафсаюзаў сюды прыязджа-

лі набірацца бадзёрасці і здароўя стаханаўцы з прадпрыемстваў і будоўляў Беларусі. Калі ў 1944 годзе Бабруйск быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, у наспех адрамантаванай здраўніцы аднаўлялі свае сілы былыя воіны.

На жаль, не захавалася кніжка з водгукамі тых год. Пазнаёміцца можна толькі з запісамі апошняга часу. У іх людзі розных узростаў і прафесій дзякуюць за клопаты, якія працягваюць у нашай краіне аб здароўі чалавека, добрым словам успамінаюць работнікаў санаторыя. Пінчанін Л. Марчанка піша: «Мне неаднаразова даводзілася быць у санаторыях, але лячэнне ў гэтай здраўніцы пераўзышло ўсе спадзяванні. Абслугоўваючы персанал зрабіў на мяне самае лепшае ўражанне...» Такіх запісаў дзесяткі, сотні.

Добрая слава аб санаторыі імя Ул. І. Леніна пайшла за межы Беларусі.

НОВАЕ ЗАЎТРА СВІСЛАЧЫ

Больш чым на 60 кіламетраў працягнецца канал, які звяжа раку Вілію са Свіслаччу. Аднак канал не адзінае і не самае складанае збудаванне Вілейска-Мінскай воднай сістэмы. Мінск, як вядома, стаіць на ўзвышшы. Таму вілейскую вадку будуюць падымаць пяць помпавых станцый, устаноўленых на канале. Вышыня пад'ёму немалая — 77 метраў. Вілія перакрываецца плацінай для затрымання паводкавых вод. Па каналу яны паступяць у Заслаўскае вадасховішча.

Праект прадугледжвае беражлівае і рацыянальнае выкарыстанне водных рэсурсаў. Каб частка вады не гублялася па шляху ў Мінск, дно і адноны канала будуць пакрыты воданепранікальным экранам з суглінку, на асобных участках дно закрые поліэтыленавая плёнка. Усе маленькія рэчкі, якія перасякаюцца з каналам, да яго не падключаюцца, а прапускаюцца «транзітам» пры дапамозе дзюкераў і акведукаў. Гэтым яны ахоўваюцца ад абмялення.

Водная сістэма падаецца ў Мінск прыкладна пяць такіх рэк, як Свіслач. Каб прыняць вялікую колькасць вады, рэчышча Свіслачы паглыбляецца і расшыраецца. Будаўніцтва складанай гідрасістэмы для беларускіх будаўнікоў — справа новая. Таму на дапамогу ім прыйшлі украінскія сябры.

Зараз на аб'екце заканчваецца ўзвядзенне левабярэжнай дамбы, яе апрацоўка ў жалезабетон. Насыпаецца правабярэжная дамба даўжынёй чатыры кіламетры. Зроблена земляная частка плаціны. На галоўным збудаванні — гара-чарая пара. Будаўнікі рыхтуюцца да перакрыцця рэчышча Віліі. Яно адбудзецца ў ліпені будучага года. А воды Віліі прыйдуць у Мінск у 1974 годзе.

НА ЗДЫМКУ: земляныя работы на трасе канала.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ТОЛЬКІ РАДЗІМА — АДНА НАЗАЎСЁДЫ

3 26 ЛІПЕНЯ ПА 1 ЖНІўНЯ У МІНСКУ ГАСЦІЛА ТРЭЦІЯ У ГЭТЫМ ГОДЗЕ ГРУПА ТУРЫСТАУ СА ЗЛУЧАНЫХ ШТАТАў АМЕРЫКІ, СЯБРОў ПРАГРЭСІўНАЙ РУСКАЙ ГАЗЕТЫ «РУССКИЙ ГОЛОС». НИЖЭЯ МЫ ДРУКУЕМ НАТАТКІ АБ ЗНАХОДЖАННІ ГРУПЫ У БЕЛАРУСКАЙ СТАЛІЦЫ.

Па трапу самалёта, што прыляцеў з Сімферопалю ў Мінск, збег прыгожы стройны хлопчык з ільнянымі валасамі. Ён азірнуўся і некаму, хто яшчэ не выйшаў з самалёта, крыкнуў:

— Тата, я тут!
— Пачакай, Сярожа. Не спяшайся. Дай агледзецца.

Нестары яшчэ чалавек з такімі ж светлымі, як у хлопчыка, валасамі, памалу перавальваючыся з нагі на нагу, ступіў на бетон лётнага поля. Падышоўшы да сына, ён ціха і неак вельмі ўсхвалявана сказаў:

— Вось мы і ў Мінску. Чуеш, Сярожа, у Мінску!

І было ў гэтых яго словах столькі шчырай радасці, сапраўднага шчасця і затоенага суму. Тут якраз турыстаў запрасілі ў аўтобус, і яны паехалі ў гасцініцу «Юбілейная».

На наступны дзень бацька Сярожы падышоў да мяне і сказаў проста:

— Давайце знаёміцца. Я — Клішэвіч.

— Уладзімір Сідаравіч?

— Так.

— Дык мы з вамі даўно знаёмыя.

Клішэвіч часта піша да нас у рэдакцыю, мы друкуем яго вершы, артыкулы. Пісаў ён і пра тое, што збіраецца наведаць Беларусь.

Мы разгаварыліся, але калі я спытаў у яго пра першыя ўражанні. Уладзімір Сідаравіч усміхнуўся і адказаў, як надоечы сыну ў аэрапорце:

— Пачакайце, дайце агледзецца.

А пасля, калі турысты пабывалі ў горадзе, раскажаў:

— Я добра ведаў Мінск да вайны. У гэтым горадзе прайшла мае юнацкія гады. Але цяпер я пазнаў толькі Дом урада, пасажырскі вакзал, Акадэмію навук ды яшчэ бібліятэку імя Леніна, куды мы, студэнты, часта хадзілі.

— Перада мной зусім новы, незнаёмы, вельмі прыгожы горад. Там, дзе раней была Савецкая — галоўная вуліца даваеннага Мінска, — цяпер шырокі Ленінскі праспект. А Камароўка? Нездарма ж яе так называлі — там было балота. Стаялі маленькія хаткі. А цяпер гэта цэнтр горада. Тут і філармонія, і ЦУМ, і плошча, дзе будзе збудаваны помнік Якубу Коласу і якая носіць яго імя.

І крыху памаўчаўшы:

— Калі доўга жывеш на чужыне, асабліва востра адчуваеш прыгажосць роднага краю, цэнніш тое, што мае твой народ.

Жыццё вельмі жорстка абышлося з гэтым чалавекам. Ці не аб такіх, як Клішэвіч, пісаў

вядомы савецкі пісьменнік Юліян Сямёнаў: «Многа разоў я заўважаў, як за рубяжом стаяцца да рускіх — савецкіх і тых, хто пакінуў Радзіму. З табой могуць не згаджацца, цябе могуць не любіць, але цябе заўсёды будуць павяжаць, а ворагі — баяцца. Мне іншы раз было шкада эмігрантаў... Тых, хто паехаў, уцягнуты ў трагічныя дарогі эміграцыі сляпой завірухай падзей вайны...».

— І вось, нарэшце, пасля доўгай разлукі я зноў на зямлі сваёй Радзімы, на той зямлі, якая дала мне жыццё, — казаў Клішэвіч на прыёме ў Беларускам таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. — Няма нічога на свеце вышэй за Радзіму. Кажуць, што каханне мацней за смерць. Але калі вы паўвека не бачылі сваёй каханай, дык вы аб ёй даўно забыліся і знайшлі сабе другую. Толькі Радзіма — адна назаўсёды. І чым даўжэй вы яе не бачылі, тым мацней яна да сябе прыцягвае. Я паэт, і таму свае пачуцці мне лягчэй выказаць у вершы. Паслухайце, калі ласка, гэтыя радкі нарадзіліся тут, у Мінску:

Ты, Радзіма, мяне прабач!
Я як-небудзь сябе

супакою.
Дзень спаткання — мой
радасці плач
Ад таго, што я разам
з табою.

Ты, святая, на свеце адна,
Што журчыш жыватворнай
крыніцай.

Дай мне выплакаць душу
да дна,

Дай мне ў ногі табе
пакланіцца.

Ціха было ў зале. Маўчаў і Уладзімір Сідаравіч. Потым, справіўшыся з хваляваннем, працягваў:

— Мае сябры па групе бачылі, якім я прыехаў у Маскву, як я хадзіў у Кіеве, у Крыму. Я быў зусім хворы, ледзьве перастаўляў ногі. Мой артрыт не даваў мне спакою. Дома, у Злучаных Штатах, я звяртаўся да дактароў. Яны аглядалі мяне, выпісвалі лекі, бралі дола, што справа не толькі ў медыцыне. Хутчэй за ўсё мне дапамагло тое, што я зноў на Радзіме, дыхаю я паветрам.

...У той дзень Уладзімір Сідаравіч быў вельмі ўзрушаны: — Сёння ў мяне вялікае свя-

Нашы землякі ўскладаюць кветкі да помніка ахвярам фашызму ў Хатыні.

— Што, прыехаў хто-небудзь з родных? — пацікавіўся я.

— Ды не. Няма ў мяне тут нікога. Бацькі памёрлі даўно. Брат загінуў у час вайны. Так што родных тут нікога няма. Але сёння я сустраўся з вельмі блізім мне чалавекам.

Я ведаў, што ў Клішэвіча ў Мінску засталася шмат знаёмых, з кім ён раней вучыўся ў педінстытуце. Можна, спаткаўся з кім-небудзь з іх?

— Не, зноў не тое, — засмяяўся ён. — Гэта ўчора я гутарыў са старым знаёмым, беларускім паэтам Сяргеем Грахоўскім. А сёння я сустраўся з Янкам Купалам.

Заўважыўшы здзіўленне на маім твары, Уладзімір Сідаравіч растлумачыў:

— Калісьці я бачыў Янку Купалу, але не адважыўся падыйсці да яго. Хоць, як і многія пачынаючыя паэты, быў проста ўлюбёны ў гэтага чалавека. А сёння я сустраўся з ім у парку, які носіць яго імя. Цудоўны помнік паставілі беларусы свайму любімаму песняру.

— Сёлета, — працягваў ён, — помнік Купалу будзе устаўлены і на зямлі Вашынгтона. У Араў-парку ўжо ёсць помнікі А. Пушкіну, Т. Шаўчэнку і У. Уйтмену. Помнікі паэтам усходніх славян на амерыканскай зямлі — гэта сімвал дружбы паміж народамі.

Гэтых людзей, для якіх Амерыка стала другой радзімай, вельмі хваляе пытанне, як будзе у далейшым развівацца адносіны паміж двума нашымі дзяржавамі.

«Мы з вялікай напружанасцю і надзеяй глядзелі на тэлебачанню перадачы аб знаходжанні ў Маскве, Ленінградзе, Кіеве нашага прэзідэнта Ніксана. Спадзяемся, што ўсе падпісаныя савецка-амерыканскія пагадненні будуць ператвораны ў жыццё і на зямлі ўстанавіцца мір і спакой». Гэта радкі з пісьма нашага земляка са Злуча-

ных Штатаў Амерыкі Рыгора Мяхохава.

Але не толькі ў вярхах наладжваюцца адносіны паміж СССР і ЗША. У тым жа пісьме Рыгор Канстанцінавіч пісаў: «Калі мы вярнуліся дадому з паездкі па Савецкаму Саюзу, мы многа расказвалі сваім сябрам аб тым, як цёпла прымаў нас на роднай зямлі, які гасцінны беларускі народ, а край — багаты і шчодры».

Хто ведае, колькі б яшчэ прайшло часу, перш чым Марта і Аляксандр Філіпчыкі рашыліся прыехаць на Радзіму, каб не сустрача з Мяхохавамі.

— Гэта яны прывезлі праўду аб Савецкім Саюзе ў Гартфард, — гаварыў Аляксандр Філіпчык.

Мне запомніліся словы, нават не словы, а цэлая прамова, з якой на развітальным вечары выступіў Піліп Юрчук:

— Я нарадзіўся і вырас у Амерыцы. І калі мы з маёй жонкай Марыяй сабраліся ехаць у Савецкі Саюз, многія пыталіся ў нас, чаго мы туды едем. Мы адказвалі, што ў нас руская кроў і нас прыцягвае радзіма нашых бацькоў. Таму мы вельмі хацелі б, каб паміж савецкім і амерыканскім народамі быў пракладзены мост дружбы і добрасуседскіх адносін, узаемаразумення і шчырасці, на якім мы хацелі б сустрацца, як сустракаліся нашы салдаты на Эльбе ў 1945 годзе. Чым больш нашы народы будуць ведаць адзін пра аднаго, тым больш трывай будзе дружба паміж імі.

Кожны з тых людзей, хто пачынаў у нас, можа ўнесці свой уклад у гэту высакародную справу. Цікавым будзе і расказ Серафімы Бароўскай, якая ў роднае Вераскава на Навагрудчыне прыязджае ўжо не ўпершыню. І кожны раз пераконваецца, што дабрабыт і дастатак усё больш трывала ўсталяваюцца ў кожнай сялянскай хаце.

— Сёлета я прыехала з мужам, — раскажала Серафіма Аляксандраўна. — Няхай паглядзіць на маіх сваякоў. А іх у мяне вельмі многа. І гэта так прыемна, што навокал столькі добразычлівых родных людзей. Калі мы ад'язджалі з Вераскава, то не змаглі забраць усіх падарункаў, якія нам прынеслі: каньяк, сушаныя баравікі, сала, варэнне, нашы тканыя беларускія поцілкі, сувеніры. Немагчыма было запомніць, не хапала чамаданаў, каб запакаваць, а сіл, каб занесці ўсё тое, што нам падарылі на дарогу.

— Мы пакінулі свая Радзіму не таму, што не любілі яе, а таму, што яна была пад царскім прыгнётам, таму што мы не мелі тут ні правоў, ні хлеба. Цяпер мы ганарымся ёю і плачам, што жывём удалечыні ад яе.

Уладзімір МЯЛЕШКА.

Фота В. АНДРОНАВА.

ПІШУТ
ЗЕМЛЯКІ

РАДЫ ХОРОШИМ НОВОСТЯМ

Мы запасліся терпением и ждем следующего года, когда снова сможем навестить нашу любимую Советскую Родину. Хочется вновь порадоваться ее достижениям, встретиться с родственниками и знакомыми, отдохнуть на лоне прекрасной белорусской природы. А пока проводим свое время в посильном домашнем труде. По вечерам, в свободные от дел часы слушаем радиопередачи из Москвы и Минска. Из них и из вашей газеты мы узнаем правду о всем происходящем в мире. С интересом читаем выступления советских государственных деятелей. Мы еще раз убеждаемся, что Советский Союз и страны народной демократии являются нерушимым оплотом мира во всем мире.

Из материалов, которые посылает за рубеж Белорусское товарищество, соотечественники узнают правду о жизни людей в Советском Союзе. Так мы в свое время узнали о бесплатном обучении детей в вашей стране, о бесплатной медицинской помощи, о том, что в Советском Союзе пенсионный возраст для женщин 55, а для мужчин 60 лет. Эти и многие другие факты способны противостоят самой злой клевете о нашей Родине.

Супруги ЛИХОТО.

Франция.

ГОТОВИМСЯ К 50-ЛЕТИЮ СССР

Вместе с другими соотечественниками мы готовимся отметить 50-летие образования СССР. Проводим беседы о Ленине и Октябрьской революции, о выдающихся революционерах. Собираем деньги на покупку проектора для 16-миллиметровой киноленты и будем демонстрировать советские фильмы.

С большой радостью встречаем каждую добрую весточку с Родины. Недавно, например, получили журнал «Кругозор», посвященный Белоруссии.

У меня приближается время отпуска, но я буду работать, чтобы накопить денег и в будущем году навестить Родину.

В. ИВАНОВ.

ФРГ.

О КАКОЙ КАРЬЕРЕ МОЖНО МЕЧТАТЬ?

Недавно я получил известие о том, что ежемесячный налог на наш дом повышен на 32 доллара. За год это почти 400 долларов. Теперь я вынужден отказаться от многих встреч и поездок, до минимума ограничить свою переписку, телефонные разговоры...

А в газетах, по радио и телевидению говорят о высоком жизненном уровне в этой стране, о равных возможностях для всех граждан, о том, что любой может сделать хорошую карьеру.

Сама жизнь опровергает эти утверждения и убеждает в обратном. Ведь здесь случается, что люди с высшим образованием вынуждены работать с метлой. А что уж говорить о простых рабочих, над которыми постоянно висит угроза увольнения? Теперь в Канаде свыше 500 тысяч безработных. О какой карьере могут мечтать эти люди?

М. КОРОТОВ.

Канада.

Голас Радзімы

№ 33 (1244)

Туристы ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

«НЕ ЗАЧЫНЯЮЦА ДЗВЕРЫ Ў НАШАЙ ХАЦЕ»

Усё жыццё пражыла яна на чужыне, адарваная ад родных і блізкіх.

Лёс закінуў Наталлю Самуілаўну ў галодным 1920 годзе з Навагрудчыны ў далёкую і спякотную Аргенціну. Там сустрэлася з Іванам—земляком з Віцебшчыны, які неўзабаве стаў яе мужам. Пацягнуліся доўгія гады, напоўненыя пастаяннымі пошукамі работы.

Бы водгукі далёкага рэха, данесліся да эмігрантаў чуткі аб вялікай і суровай вайне, якую вёў наш народ з фашызмам.

«Усё разбурана, зруйнавана,—перадавалі па радыё.—Ніколі Расія не падымецца больш».

Аб цяжкіх і напружаных гадах пасляваеннага будаўніцтва гаварылася скажона. Але Наталля Самуілаўна не магла змярыцца з думкай, што з родных ужо нікога не засталася ў жытых. Час ад часу яна працягвала шукаць іх.

Наступіў дзень, калі яны з мужам атрымалі ліст з далёкай Радзімы. Тады і было вырашана: абавязкова пабываць дома. Здзейснілася задума не хутка. Іх спрабавалі адгаворваць ад паездкі.

— Куды вы едзеце? Нікога і нічога там не ўбачыце. Пад канвоем вас будуць вадзіць.

Некаторыя знаёмыя, затлумленыя антысавецкай прапагандай, шчыра раілі:

— Бярыце з сабой больш кансерваў, а то там з голаду прападзеце.

А другія прыходзілі, моўчкі з зайздрасцю пазіралі на іх зборы.

— Глядзіце ж там. Прыедзеце—раскажаце ўсю праўду,—гаварылі пры развітаннях.

І вось госці з Аргенціны ў Гнесічах. Іх гасціня прымаюць брат Наталлі Самуілаўны Васіль Бабань, яго сын Іван, сяст-

ра і іншыя сваякі. Трэба было толькі дзівіцца, адкуль браліся сілы ў сямідзесяцігадовых мужа і жонкі на бясконцыя візіты, паездкі, наведванні. Кожны дзень адкрывалі яны для сябе нешта новае.

— Дык, значыцца, гэта не чырвоная прапаганда, што ў вас бясплатнае навучанне?—запытаў аднойчы Іван Осіпавіч.—А мы сваім дочкам не маглі даць адукацыі: не мелі сродкаў. Толькі па шэсць класаў і скончылі.

Здзіўлялі іх і бясплатнае медыцынскае абслугоўванне, і шчырая гасціннасць савецкіх людзей.

Было лета, стаялі гарачыя дні жніва. Амаль кожны дзень хадзіў на поле калгаса «Звязда» і Іван Осіпавіч. Многія тады бачылі каржакаватага немаладога чалавека, які дзівіўся калгасным камбайнам, тэмпам жніва. Першыя дні стары падрабязна аб усім распытваў, перасыпаў у далонях зерне, рукамі кранаў дэталь камбайна. А потым ужо моўчкі назіраў за работай стэпавых караблёў і час ад часу штосьці шаптаў сам сабе, ківаючы сівай галавой.

Пабывала Наталля Самуілаўна і ў сваёй роднай Харосціцы. Не пазнаць ранейшую вёску, столькі змен у ёй адбылося за гады Савецкай улады.

А калі сабраліся ўсе сваякі разам, весела зашумела застолле. Пачалі спяваць беларускія народныя і савецкія песні. Расчуленыя госці не хавалі сваіх слёз. Яны з асалядай слухалі родную мову, мову сваіх бацькоў, якую не забылі на чужыне і якой вучылі сваіх дзяцей.

Перад ад'ездам яны наведалі ў Мінску сям'ю, якая ў 1957 годзе вярнулася з Аргенціны на Радзіму. Наталля Самуілаў-

на і Іван Осіпавіч прыдзірліва аглядалі выдатную кватэру былых сваіх суседзяў.

— Колькі ж вы за яе плаціце?

Гаспадары паказалі разліковую кніжку. Дзіву даваліся муж і жонка, убачыўшы такую невялікую лічбу.

— А ў нас кватэрная плата вельмі адчувальная для бюджэту сям'і, — толькі і сказаў стары.

Потым госці слухалі расказ пра жыццё гаспадароў, якія цяпер працавалі на камвольным камбінаце сталіцы.

— Калі б у нас не засталіся там дзеці, не паехалі б адсюль нікуды,—не раз паўтаралі муж і жонка Бабані.

Прайшоў час. З далёкага горада каля Буэнас-Айрэса паляцелі лісты ў родную Беларусь. З дазволу гаспадароў мы прыводзім асобныя вытрымкі:

З ліста, напісанага ў дарозе: «Бывайце здаровы, жывіце багата, а мы ўжо едем да нашай хаты. Відаць, моцна засе-ла ў сэрцы, палюбілася абодвум гэтай вясёлай беларускай песня. І што характэрна, ні ў адным лісце не сустрэнеш слова «дадому». «Да нашай хаты, да дзяцей»,—пішуць яны. Відаць, не прызналі іх сэрцы родным домам далёкую краіну.

І яшчэ адна вытрымка: «Прабачце, што пасля прыезду адразу не маглі напісаць. Вось ужо два тыдні, як мы прыехалі, а дзверы нашай хаты не зачыняюцца ні днём, ні ноччу, ідуць і ідуць да нас людзі. І ўсім мы расказваем, як вы там жывяце ў Краіне Саветаў. Мы нічога не прыбаўляем, гаворым усю праўду, такую, якой мы яе ў вас бачылі.

...Мы рады, што перад смерцю нам давалася пабываць на Радзіме і ўбачыць яе квітнеючай. Нізкі паклон нашай зямлі. Дзякуй вам за ўсё!».

А. ЛАГУНОВІЧ.

В КРЫЖОВКЕ—ГОСТИ

Вновь в Крыжовке рядом с белорусским флагом развиваются национальные флаги Англии, Бельгии, Федеративной Республики Германии.

Для детей на время их пребывания в республике была составлена увлекательная программа. Они уже ознакомились с Минском, купались в бассейне, ходили по просторным цехам молочного завода, следили за работой автоматов, дегустировали всевозможные сыры, сладкий творог, сливки, кефир, сметану.

В Белорусском товариществе по культурным связям с соотечественниками за рубежом их принимали представители Товарищества и газеты.

В этом году в Белоруссии стоит жаркое солнечное лето. В такую погоду особенно приятно прохлада соснового леса, манит зеркальная гладь Минского моря.

— Мне очень хорошо в лагере, — говорит Сильвия Зоммер. — Нравится, как здесь кормят. Дети очень дружелюбные. Довольна, что приехала сюда.

НА СНИМКАХ: первое знакомство с Крыжовкой и советскими ребятами.

Фото Е. КОКТЫША.

ПА АСАБІСТЫХ ЗАПРАШЭННЯХ

З ГЕРМАНСКОЙ ДЭМАКРАТЫЧНАЙ РЭСПУБЛІКІ У МІНСК ДА ЛЮДМІЛЫ ЛУБЯГІНАЙ ПРЫЕХАЛА АНІТА КОЛЕР СА СВАІМ МУЖАМ НОРБЕРТАМ КОЛЕРАМ.

З дня знаёмства Людмілы і Аніты да іх першай сустрэчы прайшло 7 гадоў.

Усё пачалося з таго, што ў школу, дзе вучылася Людміла, прыйшло пісьмо ад незнаёмай дзяўчынкі з ГДР. Яна пісала, што завуць яе Аніта, што жыве яна ў горадзе Песнек, вучыцца ў школе, хоча сябраваць з савецкай дзяўчынкай. Людміла адказала, расказала аб сабе,

сяброўках, школьных справах.

Прайшлі гады. Абедзве закончылі вучобу ў школе. Людміла паступіла ў педвучэльшча, а Аніта—у кулінарнае. Людміла, атрымаўшы адукацыю, пачала працаваць у школе піянерважатай. Аніта — кандытарам. Летась Аніта запрасіла сяброўку да сябе. Сустрэла яна Людмілу разам з мужам Норбертам. Цікава і весела правялі сябры час. А цяпер Аніта і Норберт Колер прыехалі ў Мінск да Людмілы Лубягінай.

Наш горад зарыў на гасцей з ГДР незабытае ўражанне. Яны пабывалі ў пія-

нерскім лагера, дзе Людміла працавала важатай, наведалі Курган Славы. Праграма знаёмства з Мінскам была вялікая і цікавая.

З ФЕДЭРАТЫўНАЙ РЭСПУБЛІКІ ГЕРМАНІЯ ДА КАНДЫДАТА ГІСТАРЫЧНЫХ НАВУК УЛАДЗІМІРА ЯКУТАВА ПРЫЕХАЎ У ГОСЦІ КАРЛ ІЮЗЕФ ШМЕЕР.

Летась Ул. Якутаў—старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі партыі — з групай вучоных нашай краіны наведваў Федэратыўную Рэспубліку Германію. Савецкія вучоныя пабывалі ў гарадах Кельне, Боне, Дортмундзе, Франкфурце-на-Майне, Майнцы, Саарбрукенне, Мюнхене і Нюрнбергу. Яны пазнаёміліся з рознымі аспектамі жыцця Заходняй Германіі, сустрэліся з рабочымі і грамадскімі дзеячамі, вучонымі і студэнтамі, прадпрыемцамі і інжынерна-тэхнічнымі работнікамі. Сярод тых, з кім ім давялося сустрэцца, быў і Карл Шмеер, член аддзялення таварыства «Дружба ФРГ — СССР» у зямлі Саар.

Нядаўна К. Шмеер пабываў у нашай сталіцы. Ён прыехаў у госці да Ул. Якутава. Карэспандэнт «Вячэрняга Мінска» папрасіў К. Шмеера падзяліцца сваімі ўражаннямі аб знаходжанні ў нашым горадзе. Ён напісаў:

«У час майго месячнага знаходжання ў сталіцы Беларускай ССР горадзе Мінску я меў магчымасць многае ўбачыць, свабодна гута-

К. Шмеер і Ул. Якутаў у парку імя Янкі Купалы.

рыць з многімі людзьмі. І ад усяго сэрца я хачу падзяліцца сваімі ўражаннямі.

Экскурсіі па гораду, наведанне тэатраў, сустрэчы з людзьмі розных узростаў, сярод якіх былі і пажылыя, што да гэтага часу яшчэ памятаюць усе жахі мінулага, нават мае выпадковыя, зусім непрацяглыя сустрэчы, якія звычайна здараюцца на вуліцах, далі мне магчымасць не толькі ўбачыць паўсядзённае жыццё савецкіх людзей, але і зразумець іх думкі і настрой, адчуць іх ветлівасць і шчырасць у гутарках. У размовах з людзьмі розных нацыянальнасцей — беларусамі, палякамі, рускімі, лярэямі, грузінамі, татарами (усіх пералічыць цяжка) — я мог неаднаразова пераканацца ў шчырым імненні ўсіх гэтых людзей да міру, пераканацца ў іх нянавісці да рэваншызму.

Нягледзячы на тое, што ў некалі поўнацю разбураным горадзе больш не ўбачыш ран вайны, аб ёй нагадваюць шматлікія помнікі. Я ніколі не забуду Курган Славы. Я буду рабіць усё, што ў маіх сілах, каб жахі мінулага не паўтарыліся, буду папярэджаць людзей, каб яны не забылі аб панесеных ахвярах. Ніколі не павінен паўтарыцца фашызм, а планы рэваншызма павінны быць сарваны дзякуючы інтэрнацыянальнай дружбе ўсіх народаў.

Як чалавек пажылы, я прыйшоў да гэтага пераканання на вопыце ўсяго свайго жыцця і магу цвёрда сказаць, што Савецкі Саюз сваімі творчымі поспехамі і сваімі намаганнямі забяспечыць мір народам.

Карл Іозеф ШМЕЕР, грамадзянін ФРГ, інжынер-пенсіянер».

Піянерважатая мінскай сярэдняй школы № 22 Людміла ЛУБЯГІНА (злева) і яе госці Аніта і Норберт КОЛЕР.

БІБЛІЯТЭКА НА ЗАВОДЗЕ

Заводская бібліятэка... Сёй-той можа падумаць, што на прадпрыемстве бібліятэкі ствараюць хутчэй для праформы, чым для чытачоў. Спадзяюся, што тыя больш чым дзве тысячы чалавек, якія карыстаюцца паслугамі бібліятэкі на Мінскім заводзе аўтаматычных ліній, прытрымліваюцца іншай думкі.

Кожны дзень у нас поўна гасцей, асабліва ў абедзены перапынак і пасля змены. Прыходзяць рабочыя, інжынеры, служачыя. Сярод іх нямала рацыяналізатараў, вынаходнікаў, якія сочаць за тэхнічнымі часопісамі, спецыяльнай літаратурай. Многія цікавяцца літаратурай на ваенна-патрыятычныя тэмы, матэрыяламі аб мастацтве і спорце. Даволі багаты кніжны фонд бібліятэкі (32 тысячы тамоў — без брашур і часопісаў) дапамагае нам задаволіць самыя розныя густы. Прычым фонд поўнаасцю адкрыты для чытачоў — яны маюць свабодны доступ да ўсіх стэлажоў.

Бывае, што, прыйшоўшы ў бібліятэку, чалавек не адразу сарыентуецца, дзе які раздзел. Таму стэлажы забяспечаны ўказальнікамі. Ёсць тэматычныя паліцы. Так, у нас асобна знаходзяцца кнігі беларускіх пісьменнікаў аб нашай рэспубліцы, навінкі аб людзях працы, новабудулях, аб прыродзе. Ёсць тэматычныя стэлажы «Дарогай мужнасці, дарогай подзвігу», аб героях грамадзянскай вайны і героях-партызанах.

Падабраць патрэбную літаратуру дапамагаюць кніжныя выстаўкі «Людзі працы і думкі», «Мая Айчына», «Неабсяжная краіна мая», «Прафсаюзы — ленинская школа камунізма» і іншыя. Праводзім мы гутаркі, бібліяграфічныя агляды, адкрытыя прагляды, прысвечаныя навінкам.

Многіх чытачоў прыцягваюць тэматычныя і літаратурна-мастацкія вечары, якія бібліятэка праводзіць у рабочых інтэрнатах, цэхах завода. Так, у справе прапаганды ваенна-патрыятычнай літаратуры вялікую ролю адыгралі сустрэчы з ветэранамі грамадзянскай і Айчынай войнаў.

Напрыклад, на тэматычны вечар для падлеткаў «Арлінае племя герояў» у госці да маладых чытачоў прыйшоў ветэран, камсамалец 20-х гадоў Я. Шлямберг. З хваляваннем слухалі маладыя рабочыя яго расказ аб першых будоўлях сацыялізма, аб справах моладзі ў 20—30-я гады. Былі праведзены літаратурна-мастацкія вечары на тэмы: «Якой ты была, мая Беларусь», «Шчырая размова», «Вялікі пясняр Беларусі».

Лепш за ўсё аб інтарэсах чытачоў, аб росце іх культурнага ўзроўню гавораць фармуляры. Заглянем хаця б у некаторыя. Вось абанементажная картка В. Пірагоўскага. Раней быў слесарам, цяпер — кантрольны майстар аддзела тэхнічнага кантролю. Працуе на заводзе, скончыў інстытут. У яго фармуляры — кнігі Ул. І. Леніна, літаратура філасофская, мастацкая. Я ведаю, што ў хатняй бібліятэцы В. Пірагоўскага ёсць творы М. Горкага і А. Чэхава, падпісаўся ён на дзве серыі «Суветнай літаратуры».

Вось яшчэ адзін фармуляр — С. Ждановіча. Запісаўся ў бібліятэку, калі быў інжынерам-тэхнолагам. Цяпер ён — намеснік начальніка цэха, прапагандыст, вядзе гурток па філасофіі. У яго картцы — кнігі па самых розных галінах ведаў.

Бывае, што чалавек сам не шукае кнігу, тады мы клапацімся, каб кніга шукала чытача: з нашага фонду ствараем бібліятэчкі-перасоўкі ў інтэрнатах, у зоне адпачынку рабочых на Нарачы, у піянерскім лагеры «Зялёнае».

Так кніга дапамагае працаўнікам завода ў рабоце, вучобе і адпачынку.

Д. СЛАВАШЭУСКАЯ,
загадчыца бібліятэкі заўкома
Мінскага завода аўтаматычных
ліній.

ВЫДАННІ

ПА АРХЕАЛОГІІ

Інстытут гісторыі АН БССР распачаў двухтомнае выданне нарысаў археалогіі Беларусі. Першая частка, якая ахоплівае перыяд да IX стагоддзя, ужо выйшла ў свет. Выходзіць з друку гісторыя заходніх зямель Русі IX—XIII стагоддзяў. У ёй абагульнены звесткі аб старажытнай архітэктуры, лепшых творах прыкладнага мастацтва, помніках нумізматыкі, сфрагістыкі і эпіграфікі.

У выдавецтве «Навука і тэхніка» рыхтуецца да друку першы том «Звода помнікаў

гісторыі і культуры Беларусі», прысвечаны Брэсцкай вобласці. Выпуску папярэднічала вялікая і працаёмкая работа, пачынаючы ад пошукаў і выяўлення помнікаў, складання навуковых папартуў. Вывучэнне праводзілася галоўным чынам, шляхам натуральных даследаванняў у час экспедыцый. Упершыню сабраныя, выяўленыя і вывучаныя помнікі Брэсцкай вобласці дазваляюць зрабіць вывад аб тым, што работа над «Зводам» дасць падставу грамадскасці і вучоным больш шырока і ў многім пановаму паглядзе на культурную спадчыну беларускага народа. Першы том «Звода» з'яўляецца навуковай асновай для далейшага шырокага вывучэння і аховы помнікаў гісторыі і культуры.

ГІСТОРЫЯ І РЭСТАЎРАЦЫЯ

У 1974 годзе Віцебску спаўняецца 1 000 год. Да гэтай знамянальнай даты ў горадзе будзе завершана будаўніцтва новых грамадскіх будынкаў і жылых комплексаў.

У новым абліччы паўстане і старажытнасць. Спецыяльнымі навукова-рэстаўрацыйнымі вытворчымі майстэрнямі Міністэрства культуры БССР ужо закончаны праект рэканструкцыі адной з выдатнасцей горада — віцебскай ратушы. Аўтар праекта архітэктар Д. Мохаў правёў карпатлівыя іконаграфічныя, бібліяграфічныя і натурныя даследаванні, якія дазволілі вызначыць пазнейшыя прыбудовы да ратушы. Віцебская ратуша — адзін з нямногіх помнікаў грамадзянскага доўгавядства XVIII стагоддзя, якія захаваліся на беларускай зямлі, — паўстане ў сваім першапачатковым выглядзе.

Цяпер у рэспубліцы рэстаўруецца і рэканструюецца больш дзесятка гістарычных помнікаў. Сярод іх вядомая Сафія Полацкая — равенніца аднайменнага сабораў у Кіеве і Ноўгарадзе (XI стагоддзе), сярэднявечны дварцова-замкавы комплекс у горадзе Мір (XIV—XVII стагоддзі), Праабражэнская царква ў Заслаўлі пад Мінскам (XVI стагоддзе). Вялікія работы вядуцца ў магільскай Нікольскай царкве пабудовы XVII стагоддзя. Тут аднаўляецца адзін з нямногіх шэдэўраў мастацтва разьбы па дрэву — велзарны пазалочаны Іканастас і яго шматлікія іконы, што захаваліся да нашага часу.

Мінск. Набрэжная ракі Свіслачы.

Фота Г. УСЛАВАВА.

РОЎНЫЯ ПРАВЫ, АДНОЛЬКАВЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Савецкі Саюз, 50-годдзе з дня ўтварэння якога будзе адзначацца сёлета ў канцы года, складаюць 15 раўнапраўных сацыялістычных рэспублік. Кожная з іх, як суверэнная дзяржава, мае свой заканадаўчы орган — Вярхоўны Савет і ўрад — Савет Міністраў. Яны ажыццяўляюць усю паўнату дзяржаўнай улады і гаспадарчага кіраўніцтва на тэрыторыі сваёй рэспублікі. Але, натуральна, адзінай саюзнай дзяржаве, якой з'яўляецца СССР, неабходна і адзінае кіраўніцтва ў маштабе ўсёй Савецкай краіны. Прытым у аднолькавай ме-

ры павінны быць улічаны як агульныя інтарэсы ўсяго Саюза, так і інтарэсы кожнай рэспублікі паасобку. Усё гэта знаходзіць адлюстраванне ў нашай дзяржаўнай структуры і, у прыватнасці, у будове Вярхоўнага Савета СССР.

— Як у дзейнасці вышэйшага органа дзяржаўнай улады ўлічваюцца інтарэсы саюзных рэспублік? — з такім пытаннем наш карэспандэнт звярнуўся да адказнага супрацоўніка Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Івана БЕРАСЦЕНІ.

— Іменна шматнацыянальны характар Савецкай дзяржавы, — сказаў ён, — вызначыў двухпалатную структуру яе вышэйшага заканадаўчага органа — Вярхоўнага Савета СССР. Ён мае Савет Саюза і Савет Нацыянальнасцей. Але гэта не верхняя і ніжняя палаты, як бывае ў парламентах некаторых заходніх буржуазных краін. Савет Саюза і Савет Нацыянальнасцей у нашым вышэйшым заканадаўчым органе ва ўсім раўнапраўныя, надзелены аднолькавымі паўнамоцтвамі. Іх адрозненне — у розным прадстаўніцтве.

У палату, якая называецца Савет Саюза, па ўсёй краіне дэпутаты выбіраюцца па аднаму ад кожных 300 тысяч чалавек. Яны прадстаўляюць інтарэсы жыхароў усёй краіны, незалежна ад іх нацыянальнай прыналежнасці.

Савет жа Нацыянальнасцей з'яўляецца своеасаблівым адлюстраваннем шматнацыянальнай структуры нашай дзяржавы. У СССР жыве звыш ста нацыянальнасцей і народнасцей. У кожнай з іх, натуральна, ёсць свае спецыфічныя інтарэсы, што вынікаюць з нацыянальных асаблівасцей таго ці іншага народа — вялікага або малага. Гэтыя інтарэсы і прадстаўляюць у Вярхоўным Саеве дэпутаты другой яго палаты — Савета Нацыянальнасцей. У адпаведнасці з Канстытуцыяй, кожная саюзная рэспубліка пасылае ў яе аднолькавую колькасць прадстаўнікоў (32 дэпутаты), незалежна ад ліку насельніцтва. Напрыклад, Расійская Федэрацыя з яе амаль 130-мільённым насельніцтвам мае ў Саеве Нацыянальнасцей аднолькавую колькасць мандатаў, як і Беларусь, дзе крыху больш дзевяці мільёнаў чалавек, ці, скажам, Арменія, дзе жыхароў усяго 2,5 мільёна. Такі прынцып забяспечвае роўнае прадстаўніцтва ўсіх рэспублік краіны ў вышэйшым органе дзяржаўнай улады.

Але, як было ўжо сказана, абедзве палаты Вярхоўнага Савета ва ўсім раўнапраўныя, ні адна з іх не мае якіх-небудзь пераваг перад другой. Закон лічыцца прынятым, калі за яго прагаласавала абсалютная большасць дэпутатаў кожнай палаты.

— Іван Сямёнавіч, нашым чытачам будзе цікава даведацца, як жа вырашаюцца двухпалатным вышэйшым заканадаўчым органам СССР дзяржаўныя справы!

— Савет Саюза і Савет Нацыянальнасцей збіраюцца на сесіі два разы ў год, прычым адначасова. У перыяд паміж сесіямі дзейнічаюць іх камісіі: мандатныя, заканадаўчыя меркаванняў, планова-бюджэтныя, камісіі па замежных справах і іншыя. Выпрацаваныя імі заканапраекты выносяцца на абмеркаванне палат. Закон лічыцца зацверджаным, калі ён прыняты ў кожнай палате прастай большасцю. (Галасаванне праходзіць асобна па палатах). Калі паміж палатамі ўзнікаюць рознагалосці, то на парытэтных асновах ствараецца так званая ўзгадняльная камісія. Калі і гэта камісія не прыйдзе да адзінай думкі, ці яе рашэнне не задавальняе адну з палат, пытанне разглядаецца паўторна.

Думаецца, што такі востра парадокс гарантуе недапушчэнне памылак або выпадковасцей пры вырашэнні пытанняў, якія закранаюць жыццёвыя інтарэсы савецкіх нацый.

— Шматнацыянальны характар нашай дзяржавы, відаць, улічваецца і пры фарміраванні рабочых органаў?

— Аб гэтым, — адзначыў Іван Берасцені, — можна меркаваць хаця б па наступных немаловажных фактах. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларусі Фёдар Сургану з'яўляецца намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Мікалая Падгорнага (такім жа правам карыстаюцца і старшыні Прэзідыумаў Вярхоўных Саветаў іншых чатырнаццаці рэспублік). Кіруючыя пасады займаюць і некаторыя іншыя нашы дэпутаты. Першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі Пётр Машэраў, напрыклад, з'яўляецца членам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. Прэзідыум — рабочы орган, які вядзе ўсе справы Вярхоўнага Савета паміж яго сесіямі.

Тое ж можна сказаць і аб Саюзным урадзе — Саеве Міністраў СССР. Разам са старшынямі ўрадаў усіх савецкіх рэспублік Старшыня Савета Міністраў Беларусі Ціхан Кісялёў уваходзіць у састаў урада СССР. Гэта дае магчымасць на роўных асновах удзельнічаць у вырашэнні ўсіх пытанняў гаспадарчага і сацыяльна-культурнага будаўніцтва, забяспечваць прававыя гарантыі кожнай рэспублікі.

На цяперашнім этапе комплекснай сацыяльна-эканамічнай праграмай развіцця ўсіх савецкіх рэспублік з'яўляецца народнагаспадарчы план, разлі-

чаны на 1971—1975 гады. Яго асноўныя кірункі былі зацверджаны XXIV з'ездам КПСС. Прыняццю пяцігадовага плана папярэднічала вялікая падрыхтоўчая работа і, перш за ўсё, з боку дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР, які потым зацвердзіў новую пяцігодку. Кожны раздзел праекта гэтага плана дэталева і ўсебакова разглядаўся дэпутатамі ў адпаведных камісіях. (Дарэчы, ва ўсіх такіх дэпутацкіх камісіях ёсць прадстаўнікі і ад Беларусі). У ходзе гэтай работы было ўстаноўлена, напрыклад, што інтарэсы бурнага развіцця новых галін прамысловасці ў Беларусі (радыёэлектронікі, дакладнага машына- і прыборабудавання, нафтахіміі і г. д.) патрабуюць дадатковых матэрыяльных сродкаў. Гэта было прадугледжана саюзнымі бюджэтнымі асігнаваннямі. І калі ў цэлым па Савецкаму Саюзу штогадовы прырост прамысловай прадукцыі складае прыкладна 8 працэнтаў, то ў нашай рэспубліцы — 12 працэнтаў. Значныя дадатковыя грашовыя сродкі выдзелены і на меліярацыю, бо праблема гэта для Беларусі з'яўляецца вельмі важнай. За гэту пяцігодку ў нашай рэспубліцы запланавана асвоіць больш мільёна гектараў забалочаных і пераўвільготненых зямель.

Важнае месца ў ажыццяўленні цеснай сувязі Беларусі з саюзнымі органамі належыць і акрэдытаванаму ў Маскве пастаяннаму прадстаўніцтву Савета Міністраў БССР пры ўрадзе СССР. Яно падтрымлівае пастаянную сувязь з агульнасаюзнымі міністэрствамі і ведамствамі, пастаяннымі прадстаўніцтвамі Саветаў Міністраў іншых савецкіх рэспублік для абмену вопытам і ўзаемнай інфармацыяй, аказвае садзейнічанне ва ўстанаўленні дзелавых сувязей прадпрыемстваў і устаноў розных рэспублік, прымае ўдзел у папярэднім разглядае заканапраектаў СССР.

Такім чынам, непасрэдным ўдзел БССР, як і іншых саюзных рэспублік, у фарміраванні і дзейнасці органаў вышэйшай дзяржаўнай улады і кіравання СССР з'яўляецца адным з праваў у нашай дзяржаве дэмакратызму. Ажыццяўленне такога ўдзелу садзейнічае далейшаму павышэнню ролі саюзных рэспублік у вырашэнні агульнадзяржаўных пытанняў і ўмацаванні братняга супрацоўніцтва народаў СССР у рамках адзінай саюзнай дзяржавы.

ДЗЕНЬ ПАЭЗІІ-72

Выйшай з друку штогоднік «Дзень паэзіі». Ён прысвечаны дзюм памятным сёлетнім датам — 50-годдзю ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і 90-гадоваму юбілею народных песняроў Беларусі Янкі Купалы і Якуба Коласа. Зборнік складаецца з трох раздзелаў. У першым з іх змешчаны вершы паэтаў амаль усіх саюзных рэспублік. Пераклад на беларускую мову зрабілі Е. Лось, М. Чарняўскі, Хв. Жычка, Я. Семяжон, М. Хведаровіч, М. Танк, Ул. Паўлаў, І. Калеснік і іншыя вядо-

мыя паэты і перакладчыкі. Другі раздзел — успаміны, замалёўкі, прысвячэнні, вершаваныя і праявічныя прызнанні ў любові да зачынальнай нашай літаратуры — Я. Купалы і Я. Коласа. Трэцюю, самую вялікую частку кнігі, складаюць новыя вершы беларускіх паэтаў. Яны — аб стваральнай працы, прыгажосці роднай прыроды, аб дружбе і еднасці народаў нашай вялікай Радзімы.

Прапануем вашай увазе некалькі вершаў з сёлетняга «Дня паэзіі».

Даждам наказ пакіну:
«Свяцілі мне —
Свяціце
Цяпер
Маёй галінцы — сыну».

Анатоль ГРАЧАНІКАЎ

Усё часова на зямлі, часова...
Але жыве дзіцячы смех
і слова,
У небе — сонца, пад гарой —
крыніца,
І завязі жывая таямніца
Гасцюе ў свеце, як раней
гасціла.
О Беларусь! Мiane ты
узрасціла,
Дала мне мову, песню, зрок
і слых,
Каб іх збярог я для дзяцей
сваіх.

Усё часова на зямлі, часова...
Але жыве дзіцячы смех
і слова,
У небе — сонца, пад гарой —
крыніца,
І завязі жывая таямніца
Гасцюе ў свеце, як раней
гасціла.
Якім жа змалку падуладны
сілам,
Што, як зямля сваім магнітным
полем,
Абвіты я і радасцю і болем!

Алесь ЗВОНАК

СВАЯ ПАРА

Свая пара ўсяму. Свая пара
Зялёнай рамантычнай
маладосці,
Што, ветразі падставіўшы
вятрам,
Шукае у ружовых далях
штосьці.

Свая пара ўсяму. Свая пара
Вандроўкам па заснежанай
Сібіры,
Гаворкам задзіўным ля
кастра
І пералёту птаха ў цёплы
вырай.

Свая пара ўсяму. Свая пара
Успамінам пра ваенныя
дарогі,
і смутку па загубленых сябрах,
І радасці чаканай перамогі.

Свая пара ўсяму. Свая пара
Хвіліне найшчасліўшай
незваротнай.
Калі старое прэч ідзе з двара,
Каб новаму пастукацца
у вокны

Свая пара ўсяму. Свая пара
Узысці на заповітныя
вяршыні,
Каб сцяўшы дых зірнуць,
як лье зара
Спакой і сон на мірныя
хаціны...

Свая пара ўсяму. Свая пара
Дайсці да нешматлюднага
паўстанку.
І ведаць, што вярчэцца зара —
Бок адваротны алага святанку.

Яраслаў СМЕЛЯКОЎ

НАШ ГЕРБ

Было ўсё гэта
ў той вялікі год,
калі паўстаў
і перамог народ.

Прышлі ў крамлёўскі
сцюзны кабінет
правадыры дзяржавы
на Савет.

Сядзелі з імі
за адным сталом
каваль, жняя,
ткачыха з батраком,

А ля дзвярэй —
таварыш ім і брат, —
стаяў з вінтоўкай
баявы салдат.

Савет рашыў:
— Зямля жыццё дае,
дык зробім гербам,
родную, яе.

На гербе, як на небе,
хай гарыць
заўсёды сонца,
зорка зіхаціць.

Астатняе,
што сэрцам берагуць,
хай дэлегаты
самі прынясуць.

Прынёс каваль
з майстэрні раніцой
сваё багацце —
гулкі молат свой.

Жытнёвы снап
у спелых каласах
батрак прынёс
на стомленых руках.

На ручніку
сялянка падала
свой востры серп —
д-рунак ад сяла.

І, з гордасцю
прыветнаю ў вачах,
ткачыха ўнесла
скрутак кумача.

І молат той,
што кавалю служыў,
Савет з сярпом
сялянчыным зрадіў.

Жытнёвы снап,
напоўнены жыццём,
Савет абвіў
агністым кумачом.

І лозунг наш,
па слову Ільіча,
накрэслен быў
на стужцы кумача.

Хацеў салдат —
не мог салдат змаўчаць —
сваю вінтоўку
ў родны герб аддаць.

Ды правадыр народаў
так сказаў,
каб ён вінтоўку
з рук не выпускаў.

З тых дзён, як з молатам
зрадіўся серп,
салдат вартуе
наш праменны герб.

Пераклад з рускай мовы
Е. ЛОСЬ.

Марыя КАМІСАРАВА

ТВАЯ ЗЯМЛЯ

Пятры ГЛЕБКУ.

З любоўю «дзякуй!» —
гавару зямлі тваёй,
То ж вуснамі кранаўся ты яе,
святой,

Вітаў яе святанні ля ракі,
Піў прыгаршчамі,
Усмак,

З яе крыніц сцюдзёных, —
Здавалася,
няма глыбінь бяздонней,

Як пад табой
і над табой
блакіт.

О, гэта ўлада матчынай зямлі!
Дзецца людзям ці ж не ёю
сіла!

І хіба ж не яна,
каб краскі так цвілі,

Увесь свой скарб —
да фарбінкі адной, —
Увесь шчымлівы боль любові
свайёй

Табе, як сыну, шчодро
падарыла!

Пераклад з рускай мовы
П. ЛІПАЯ.

Грыгорз ВІЕРУ

ПЕРАСАДКА СЭРЦА

Паралі
Сэрца мне замяніць,
Каб не памёр я.
Прыжывілі мне сэрца матулі,
Ды ўсё яшчэ сэрца баліць.
Асабліва,
Калі зямля ад бязводдзя
гарыць,

Асабліва,
Калі бацька з вайны
не вяртаецца,

Асабліва,
Калі з дому з'еду і вестак
не падаю,

Асабліва,
Калі сонца падае за ўзгоркі...
Як, як шчыміць
І баліць зноў і зноў!
Не было раней болю такога,
Не было і такога цярпення.
Пераклад з малдаўскай мовы
Хв. ЖЫЧКІ.

Рамз БАБАДЖАН

ПРА ШЧАСЦЕ

Я — шчаслівы,
Што ж такое шчасце!
Жыць спакойна
за глухой сцяной!

Ціхай сапай
выбіцца ў начальства!
Папаўняць штодня
дастатак свой!

Бесклапотна
з кветачкі на кветку
лётаць матылёчкам залатым!
Не!

Я не лічу за шчасце гэта,
Шчасце — штосьці іншае
зусім,
тое, што задарма не даецца,
тое, што не купіш за рублі.

Я — шчаслівы,
бо навекі сэрцам
прыкіпеў да роднае зямлі,
бо жыву, працую і спяваю
для людзей, якіх я так люблю.

Заўсёды з вялікім поспехам праходзяць выступленні юных артыстаў ансамбля танца «Равеснік» мінскага Палаца прафсаюзаў. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПЕШКАЎСКІ УМЕЛЕЦ

Саша рос і выхоўваўся ў вёсцы Пешкі. Вучыўся ў Дзеткавіцкай сярэдняй школе Драгічынскага раёна. Пасля працаваў мантажнікам-высотнікам на будаўніцтве ў Цемір Тау. Але давялося адтуль вярнуцца дадому, таму што захварэла маці. Да прызыву на тэрміновую службу ў армію працаваў у калгасе.

Хлопца накіравалі на флот. Перад ім раскрыўся новы, ніколі раней не бачаны свет. Калыска рускай марской славы флот сівой Балтыкі, крэйсер «Свярдлоў»... Тут турбініст-машыніст Аляксандр Карпінчык набыў новых сяброў і таварышаў, на вучэннях і ў паходах пазнаў сілу марскога братэрства. А паходы былі далёкія, складаныя. Абагнуў усю Еўропу. Менавіта тады, у часы адпачынку, якія не часта бываюць у ваеннага марака, Саша пачаў выразаць з пенапласту, эбаніту фігуркі розных жывёлін, людзей. Думаў — забава, але час паказаў — гэта прызвание.

І дзе б ні працаваў Саша пасля звальнення ў запас, заўсёды знаходзіў час, каб займацца разьбой. Паступова галоўным матэрыялам стала для яго дрэва.

Зараз Аляксандр Карпінчык жыве ў Пешках. Свае вырабы з дрэва — фігуркі зубраў, буслоў, жураўлёў, зайцоў, ласёў, іншых жывёлін і птушак — ён перадае на Брэсцкую фабрыку сувеніраў. Адсюль яны знаходзяць дарогу ў розныя куткі рэспублікі і краіны: аматары сувеніраў ахвотна набываюць вырабы пешкаўскага ўмельца.

Я. СЯЛЕНЯ.

САДЫ ДА САМАГА ГАРЫЗОНТУ

Есць у глыбіні беларускага Палесся, на Століншчыне, вёска Фядоры. Яшчэ на памяці мясцовых старажылаў было тут безымяннае пасяленне — радок хат на пясчаным касягоры сярод балот і ляснога буралому. Назва ж пайшла ад дзяўчат, якімі багаты былі тутэйшыя сем'і: усё больш — Фядоры.

Цяпер гэта вёска — паўтысячы дамоў. Усё навокал патанае ў зеляніне і кветках. На былой багне — сады да самага гарызонту. Вядомасцю і прыгажосцю сваёй вёска ў многім абавязана Карнею Быбко — старому садоўду, аднаму з першых тутэйшых пасяленцаў. Напэўна, у яго жыцці паўтарыўся б лёс бацькі-батрака, які жыў у каморцы над панскай стайняй, калі б не прыйшла восенню 1939 года ў яго родныя мясціны Савецкая ўлада. На першы калгасны сход з'явіўся Карней Андрэвіч з букетам кветак. Пісаць не ўмеў, таму заяву зрабіў вусна: прыстаўце, маўляў, мяне да калгаснай садоўніцкай справы, не падвяду.

У тым жа годзе адбылася яшчэ адна памятная для Кар-

нея Андрэвіча падзея: сярод воінаў-вызваліцеляў сустрэўся яму садоўд з-пад Курска. Яны пасябравалі. Госць паабяцаў прыслаць чаранок сваёй любімай яблыні. І неўзабаве Быбко атрымаў яго разам з запіскай: «На вечную памяць аб сустрэчы». Садоўнік прышчапіў чаранок да маладой яблыні. Вясной сорак першага года ўся вёска любавалася цвіццём гэтага дрэўца. Але плодў не дачакаліся: пачалася вайна, і ўвесь сад загінуў пад гусеніцамі нямецкіх танкаў. Толькі пянік той яблынікі вясной раптам ажыў — выпусціў сем тонкіх сцяблінкаў. Калі парасткі крыху ўзмацнелі, садоўнік сабраў іх у пучок і моцна абвязаў стужкай свежай кары.

Многа часу прайшло, а яблыня тая ўсё шуміць лісцем. Сем яе сцяблоў пасля абвязкі пайшлі ў рост, утварыўшы своеасаблівы шацёр. У ценю гэтага шатра ўсё часцей прысаджаецца адпачыць стары садоўнік — яму пайшоў восемдзесят чацвёрты год. Зрэшты, ён паранейшаму працуе. Гэту яблыню зрабіў сваёй зялёнай лаба-

раторыяй: што ні год, дае яна плодў двацці васьмі гатункаў — ад «райскіх» яблычкаў да янтарных, амаль кілаграмовых «антонавак». А вакол — гадавальнікі: яблыні, на якіх плодў больш, чым лісця, грушы, якія даюць два ўраджаі ў год, алея грэцкага арэха, сцяна вінаградніку, густы хмызняк лімонаў...

Усе садоўнікі — вучні Карнея Андрэвіча. Гэта і калгаснікі, і вучні мясцовай школы. З іх дапамогай гадоў восем назад стварыў ён агародны гадавальнік, насеннем і расадай якога ўжо цяпер карыстаюцца не толькі жыхары навакольных вёсак, але і ўсе, хто ведае аб цудах гэтага чараўніка. Я бачыў, напрыклад, акліматызаваныя ім памідоры «прыніборд» (барада прынца). Сапраўды, казачная барада: чатырохметровы куст дае за сезон да сарака кілаграмаў плодў. А балгарскія ж селекцыянеры, якія вывелі гэты гатункаў, лічылі яго паўднёвым.

Есць у садзе Карнея Андрэвіча клумба, на якой сабраны лепшыя кветкі ўсіх шырот нашай Радзімы. Раздае ён насен-

не гэтай прыгажосці сваім аднавяскоўцам, ды ім жа гаворыць яшчэ дзякуй за тое, што кветкамі ўпрыгожваюць яны зямлю.

Неяк мне давялося пабываць у Фядорах глыбокай восенню. Гулялі вяселле. «Горка!» — пракрычалі жаніху і нявесце, але маладыя, раней чым пацалавацца, узялі ў рукі вялікі распісны кош і пайшлі ўздоўж сталаў, шчодро адорваючы вяселле буйной, сакавітай клубнікай. Свежай — толькі-толькі з градкі.

Так тут заведзена. Ягады гэтыя прысылае па традыцыі ўсім маладажонам Карней Андрэвіч. Апошні ўраджай клубнікі выведзенага ім гатунку «багацце» збіраюць, як правіла, ледзь не з-пад снегу...

Цяпер, калі я ўспамінаю квітнеючыя фядорынскія сады, думаю аб старым «палескім Мічурыне», як з павагай называюць Карнея Быбко, мне прыходзяць на памяць словы песні: «...І на Марсе будуць яблыні цвісці». Напэўна, гэта будзе наша палеская яблыня.

В. КАЗАЧКОУ.

У ЭФІРЫ—«БРЫГАНЦІНА»

У невялікай кватэры Маргарыты Кальмаевай гаманліва мільсуня. Амаль усё яе выхаванцы тут, яны радасна ўзбуджаны і злёгка заклапочаны. Вучні любяць гэтыя выезды за горад, ім падабаецца працаваць на палых радыёстанцыях.

Чатыры гады таму назад прыйшлі да Маргарыты Іванаўны гэтыя выхаванцы. Кандыдат у майстры спорту, вопытны радыёаматар, яна здолела захапіць дзяцей, зацікавіць радыёсправай, перадала ім свой вопыт, веды. А цяпер яе вучаніца Тая Мазур ужо першарадніца, вядзе заняткі ў дзвюх групах юных радыёаматараў і рыхтуецца паступаць у радыётэхнічны інстытут. Так дзіцячае захапленне становіцца справай жыцця.

А Толя Вішнеўскі — «залатая галава», як гаворыць аб ім Маргарыта Іванаўна, —

інструктар па радыёканструаванню. Яго мадэлі дэманстраваліся на рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках.

...Праходзілі спаборніцтвы паміж зборнымі камандамі школьнікаў Віцебска і Мінска па радыёнагабор'ю. Мінчан прадстаўлялі члены радыёклуба «Брыганціна». Нялёгка дасталася перамога мінскай камандзе. Але скончыліся паядынікі, і «праціўнікі» дружнай кампаніяй адправіліся гуляць на горад. Гаспадары знаёмлілі віцяблян са сталіцай, яе памятнымі мясцінамі, пабывалі ў Мінскім цырку. А праз некалькі дзён у рэспубліканскі радыёклуб прыйшло пісьмо з цёплымі словамі падзякі юным радыёаматарам «Брыганціны» за гасцінную сустрэчу.

За гады работы дзіцячага клуба больш за сто пяцьдзесят дзяцей сталі радыёамата-

рамі, радыётэлеграфістамі, радыёканструктарамі. Для адных дзіцячае захапленне будзе справай жыцця, іншым яно дапаможа пашырыць свой круггляд, трэцім — загартаваць характар і навучыцца пераадольваць цяжкасці.

Зноў і зноў схіляюцца над радыёстанцыяй віхратыя

хлапечыя галовы. Гучаць пазыўныя — юныя радысты выходзяць у эфір.

НА ЗДЫМКУ: Маргарыта Кальмаева са сваімі вучнямі Сашам ПАНЧАНКАМ (злева) і Віцем МАЗОЎКАМ. Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

ЯК ДЗЕ ВІТАЮЦА

Старажытныя грэкі віталі адзін аднаго словам «Хаірэ» — будзь здаровы, старажытныя рымляне — «Авэ» або «Сальвэ» — таксама будзь здаровы. Яўрэі гавораць «Шолам алейхем» — мір табе, арабы — «Салам алейкум» — мір табе, альбо «Буд аль беля алік» — няхай любое зло будзе далёкім ад цябе. Іспанцы жадаюць — «Буэнас ночэс» — добрых начэй. Бечуанцы гавораць «Тумела» — будзь маім сябрам, кафры зулу — «Шаку бона» — я цябе бачу. Маоры з Новай Зеландыі — «Тэна кол» — ты гэта ты. Гавайцы — «Алоха оэ» — я цябе люблю. Вагены з ваколіц возера Ньеса вітаюцца словамі «Азэ зэнгара» — няхай будзе здарова твая жывёла.

ГУМАР

— Ці шмат рыбы злавіў?
— Разумеце, ніводнай.
— Гэта не так уж і дрэнна. Нядаўна адзін прыедзшы лавіў тут два тыдні запар і злавіў яшчэ менш, чым вы.

Вярнуўся дадому адзін чалавек, які доўгі час быў на заробках у Амерыцы. Аднавяскоўцы пачалі яго распытваць, як яно там, за акіянам, жывецца.

— Ці праўда, што ў Амерыцы багатых людзей шмат?
— Так, — адказаў прыедзшы. — Багатых у Амерыцы да чорта, а бедных столькі, што і чорт не злічыць.

Сядзяць двое вяртаўнікаў у памяшканні, а злодзей пад акном мяшок мясе. Вось адзін і кажа другому:

— Сямен, схадзі паглядзі, што ён панёс у мяшку.

— Збегай лепш сам, а то ў мяне валёнкі мокр'я.
— А ў мяне патроны адсырзлі, — адказаў Сямён.
— Ну, тады раницой даведаемся, што ён украў, — пагадзіўся другі і падсунуўся бліжэй да печы.

Жонка заліваецца слязьмі.
— Што здарылася? — хваляецца муж.
— Я праглынула іголку.
— Есць чаго плакаць! На, вазьмі другую.

— Доктар, вы параілі мне дыету — фруктовыя сокі, грэнкі, чай, — і не сказаў, як прымаць: перад ці пасля ежы.

— Калі існуе столькі медыцынскай літаратуры, навошта дактары?

— Для надзейнасці. Каб хворы не памёр у выніку якой-небудзь друкарскай памылкі.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

У архітэктурным рашэнні Свята-Троіцкай царквы, пабудаванай у вёсцы Вольна на Брэстчыне ў XVIII стагоддзі, знайшлі адлюстраванне рысы так звананага «віленскага барока». Па сваёй кампазіцыі будынак хутчэй нагадвае каталіцкі храм, чым праваслаўную царкву. Гэта абумоўлена барацьбой, а пазней аб'яднаннем, «уніяй» праваслаўнай і каталіцкай веры ў заходніх раёнах Беларусі. Царква будавалася як уніяцкая, а пазней была пераасвячона ў праваслаўную.

Яе белакаменны будынак пануе над навакольнымі забудовамі дзякуючы сваёй вышыні і рэльефу мясцовасці. Велізарныя дрэвы старога парку, які акружае царкву, дапаўняюць маляўнічасць і дэкаратыўнасць гэтага своеасаблівага помніка архітэктуры.

НА ЗДЫМКУ: Свята-Троіцкая царква.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ПАДАРУНКІ ЗААПАРКУ

Гродзенскі заапарк арганізаваны ў 1927 годзе настаўнікам біялогіі Янам Каханюўскім. У той час яго калекцыя складалася пераважна з мясцовай фауны. Цяпер тут налічваецца больш за 180 відаў звяроў, птушак і рыб з розных кантынентаў. Сярод іх можна ўбачыць індыйскага слана па мянушцы «Сурак», прывезенага да нас з Лейпцыгскага заапарку, зубра, мядзведзяў, чатырох пантэр, тыграў, львоў, кракадзілаў.

Гродзенскі заапарк атрымлівае ад грамадзян многа падарункаў. Такім шляхам толькі ў мінулым годзе сюды трапілі дзве казулі, лось, малпа макака-рэзус, куніцы, зайцы бялякі русак, вавёркі, чарапэхі, вусем відаў птушак мясцовай фауны, а таксама акварыумныя рыбки.

Штогод у заапарку з'яўляюцца новыя віды жывёл і птушак. Сёлета ў нас пасяліліся стройны і хутканогі кулэн, які захаваўся ў сучасны момант толькі на самым поўдні Туркменіі, у прымыкаючых да яе абласцях Ірана, у Афганістане і Кітаі; жыхар выключна заапаркаў і некаторых паркаў — алень Дзівіда (у дзікім стане ён не захаваўся); зорчатая чарапах — адна з самых прыгожых на зямлі чарапах, што жыве ў Індыі і на Цэйлоне; высокая гордая птушка ябіру, распўсуджаная ў Цэнтральнай і Паўднёвай Азіі, Аўстраліі і трапічнай Афрыцы, і іншыя жывёлыны.

НА ЗДЫМКАХ: «жыхары» заапарку.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

РЕДАКЦЫОННАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Прапоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выд-вецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 930.